

ការពិពណ៌នាទូទៅខ្លីៗអំពីព្រះគម្ពីរ

អ្នកនិពន្ធ រ៉ូហ្វ លេភីឡារ

ផែនការរបស់ព្រះជាម្ចាស់ដែលបានបើកសំដែងនៅក្នុងព្រះគម្ពីរ

ការយល់អំពីរចនាសម្ព័ន្ធនៃព្រះគម្ពីរនិងយល់ថា ព្រះគម្ពីរទាំងមូលគឺជារឿងតែមួយបានជួយយើងឲ្យយល់ព្រះគម្ពីរយ៉ាងល្អ។ ការយល់ដឹងនេះនឹងជួយយើងឲ្យស្គាល់ព្រះជាម្ចាស់ហើយផែនការរបស់ព្រះអង្គសម្រាប់ពិភពលោក។ មានបីចំណុចដែលជួយយើងឲ្យយល់អំពីផែនការរបស់ព្រះជាម្ចាស់ដែលបានសំដែងនៅក្នុងព្រះគម្ពីរ។

១. ព្រះយេស៊ូវជាទឹកណ្តាល

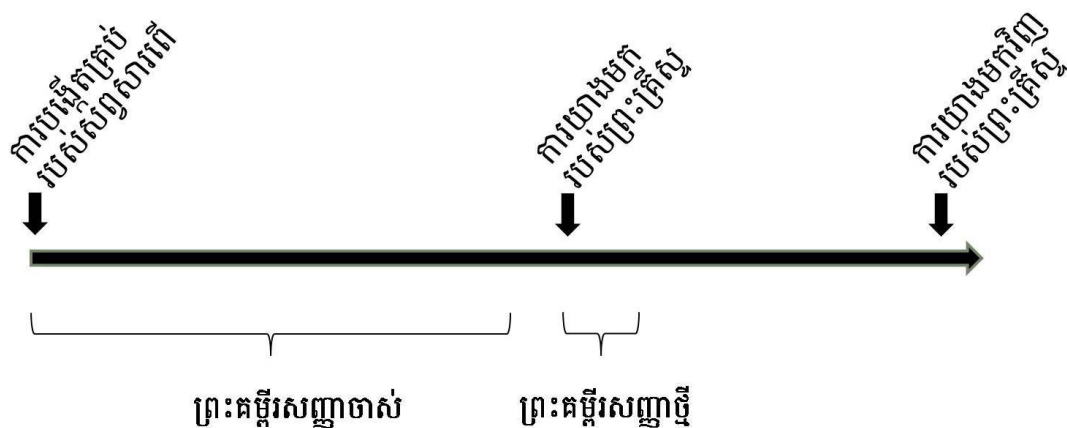
មុនដំបូង ព្រះគម្ពីរទាំងមូលគឺអំពីព្រះយេស៊ូវ។ ព្រះយេស៊ូវបង្រៀននេះនៅពេលទ្រង់មានបន្ទូលថា ឱមនុស្សឥតពិការណា ហើយក្រនឹងជឿអស់ទាំងសេចក្តីដែលពួកហោរាបាន ទាយទុកមកអើយ តើមិនគួរអោយព្រះគ្រីស្ទរងទុក្ខទាំងនោះ ហើយចូលទៅក្នុងសិរីវិញនៃទ្រង់វិញទេឬអី? រួច ទ្រង់ក៏ស្រាយន័យសេចក្តីដែលជំនុំដល់ទ្រង់ ពីក្នុងគម្ពីរទាំងឡាយអោយគេស្តាប់ ចាប់តាំងពីគម្ពីរលោកម៉ូសេ និងគម្ពីរពួកហោរារៀងមក។ (លូកា ២៤:២៥-២៧)

ហើយក៏មានបន្ទូលថា នេះហើយជាសេចក្តីដែលខ្ញុំបានប្រាប់ អ្នករាល់គ្នា កាលនៅជាមួយគ្នានៅឡើយដង គឺថា ត្រូវតែ សំរេចគ្រប់ទាំងសេចក្តីដែលបានចែងទុកពីខ្ញុំ ទោះក្នុងក្រិស្តវិន័យលោកម៉ូសេ ក្នុងទំនាយពួកហោរា ឬក្នុងបទទំនុកដំកើងផង។ នោះទ្រង់ក៏បើកចំភ្លឺសិស្សានុសិស្សា អោយបានយល់ក្នុងគម្ពីរ ទ្រង់មានបន្ទូលទៅគេថា គឺសេចក្តីនេះហើយ ដែលបានចែងទុកមក គឺថា ព្រះគ្រីស្ទត្រូវរងទុក្ខលំបាក ហើយនៅថ្ងៃទី៣ ទ្រង់នឹងរស់ពីស្លាប់ឡើងវិញ ហើយត្រូវអោយការប្រែចិត្ត និងសេចក្តីប្រោសអោយរួច បានប្រកាសប្រាប់ដល់អស់ទាំងសាសន៍ ដោយនូវព្រះនាមទ្រង់ ចាប់តាំងពីក្រុងយេរូសាឡឹមទៅ (លូកា ២៤:៤៤-៤៧)

២. ផែនការដ៏ស្ថិតស្ថេរអស់កល្ប

ទីពីរ ព្រះគម្ពីរបានបើកសំដែងផែនការដ៏អស់កល្បរបស់ព្រះអង្គ តាំងពីការបង្កើតទាំងអស់ទាល់តែដល់ការបង្កើតថ្មី។ ផែនការនេះបានអភិវឌ្ឍដោយព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលសន្យាហើយបន្ទាប់មកបានសំរេចតាមព្រះបន្ទូលសន្យារបស់ទ្រង់ទាំងនោះ។

ចំណុចធំៗក្នុងផែនការរបស់ព្រះ

រឿងនៃព្រះគម្ពីរ

៣. ដើម្បីលើកតម្កើងសិរីរុងរឿងរបស់ព្រះអង្គ

ទីបី ព្រះអង្គបានសម្រេចផែនការនេះដើម្បីលើកតម្កើងសិរីរុងរឿងរបស់ព្រះអង្គ គឺថា គោលបំណងទីបំផុតនៃផែនការនេះជាសិរីរុងរឿងរបស់ព្រះអង្គ (សូមមើល និក្ខមនំ ៩:១៣-១៦; អេសេគាល ៣៦:២២; ម៉ាទ្យាគី ១:១១; ម៉ាថាយ ៦:៩; ភីលីព ២:១១)។

រចនាសម្ព័ន្ធនៃព្រះគម្ពីរ

គម្ពីរសញ្ញាចាស់បានចារទុកនូវប្រវត្តិសាស្ត្រដែលបង្ហាញផែនការរបស់ព្រះជាម្ចាស់តាំងពីការបង្កើតទាំងអស់រហូតមកដល់ការយាងមករបស់ព្រះគ្រីស្ទ។ កណ្តាទាំងអស់នៅក្នុងព្រះគម្ពីរសញ្ញាថ្មីត្រូវបានសរសេរនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទី១ គ.ស

សញ្ញាចាស់

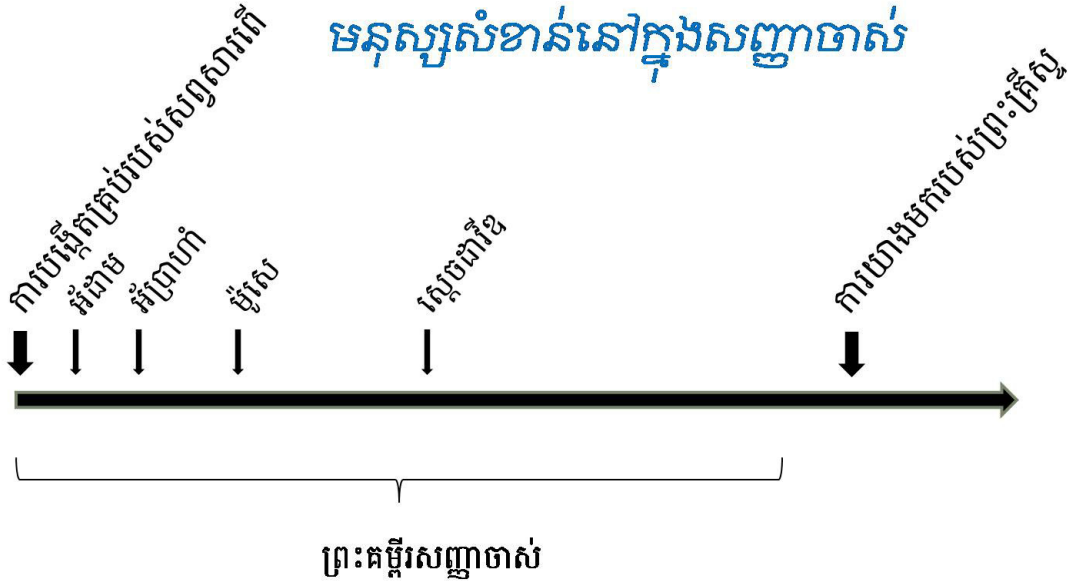
ជាធម្មតា កណ្តាគម្ពីរសញ្ញាចាស់បានចែកជាបីបួនវគ្គ។ គម្ពីរសញ្ញាចាស់របស់យើងបានចែកជាបីវគ្គ ប៉ុន្តែវគ្គទីមួយដែលយើងហៅថា កណ្តាគម្ពីរប្រវត្តិសាស្ត្របានចែកជាពីរផ្នែកទៀត លោកុប្បត្តិដល់ចោទិយកថា (ដែលហៅថា ក្រិក្យវិន័យរបស់ម៉ូសេឬបញ្ជាកណ្តា) និង យ៉ូស្វេដល់នាងអេសធើរ។ គម្ពីរសញ្ញាចាស់ដើមជាភាសាហេប្រើរមានកណ្តាដូចគ្នាប៉ុន្តែមានលំដាប់ខុសគ្នា។ គេមានបីវគ្គ ក្រិក្យវិន័យ(លោកុប្បត្តិដល់ចោទិយកថា) កណ្តាហោរា និង កណ្តាកំណាព្យ (យ៉ូបដល់បទចម្រៀងសាឡូម៉ូន)។

សញ្ញាចាស់

លោកុប្បត្តិ	និក្ខមន៍	លេវីវិន័យ	ជនគណនា	ចោទិយកថា	យ៉ូស្វេ	ពួកចៅហ្វាយ	នាងរស់	ព្រះគម្ពីរសញ្ញាចាស់ មាន៣៩សៀវភៅ បញ្ជាកណ្តា (ក្រិក្យវិន័យរបស់ លោកម៉ូសេ) កណ្តាប្រវត្តិសាស្ត្រ កណ្តាប្រាជ្ញា (ឬ កណ្តាកំណាព្យ) កណ្តាហោរា
១ សាំយូអែល	២ សាំយូអែល	១ ពង្សាវតារក្សត្រ	២ ពង្សាវតារក្សត្រ	១ បាប្យត្រ	២ បាប្យត្រ	អែសភ៉ា	នេហេមា	
នាងអេសធើរ	យ៉ូប	ទំនុកដំកើង	សុភាសិត	សាស្តា	បទចម្រៀងសាឡូម៉ូន	អេសាយ	យេរេមា	
បរិទេវ	អេសេគាល	ដានីយ៉ែល	ហូសេ	យ៉ូអែល	អេម៉ុស	អូបាខា	យ៉ូណាស	
មីកា	ណាហ៊ុម	ហាបាគុក	សេផានា	ហាតាយ	សាការី	ម៉ាឡូតី		

យើងនឹងសិក្សាអំពីមនុស្សសំខាន់ចំនួនបួននាក់នៅក្នុងសញ្ញាចាស់ អ័ដាម អ័ប្រាហាំ ម៉ូសេ និង ដាវីឌ។ សញ្ញាចាស់មានមនុស្សសំខាន់ទៀតដូចជា ណូអេ យូដា យ៉ូស្វេ សាឡូម៉ូន អេលីយ៉ា ជាដើម ប៉ុន្តែការសិក្សាអំពីបួននាក់នេះនឹងជួយយើងឲ្យយល់ពីផែនការរបស់ព្រះអង្គដែលបានសម្រេចតាមរយៈព្រះយេស៊ូវ។

មនុស្សសំខាន់នៅក្នុងសញ្ញាចាស់

អំដាម

កណ្តាលលោកុប្បត្តិបានបង្រៀនអំពីមនុស្សសំខាន់ជាច្រើនពីអំដាមរហូតដល់យ៉ូសែប។ លោកុប្បត្តិ ជំពូក២បង្រៀនថា ព្រះជាម្ចាស់បានបង្កើតអំដាមហើយយកគាត់ទៅដាក់នៅក្នុងសួនច្បារអេដែន រួចព្រះអង្គបានប្រទានប្រពន្ធម្នាក់។ អំដាមនិងប្រពន្ធនៅក្នុងសួនច្បារអេដែនជារូបភាពនៃនគរព្រះ។ ការពិពណ៌នានៃនគរព្រះតាមព្រះគម្ពីរគឺ

ព្រះជាម្ចាស់បានបង្កើតរបស់សព្វគ្រប់ដោយមានគោលបំណងគឺ *ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតនៅក្នុងទីកន្លែងរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ) និង ព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់។*

ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់	ទីកន្លែងរបស់ព្រះជាម្ចាស់	ការគ្រប់គ្រងនិងព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់
អំដាមនិងអេវ៉ា	សួនច្បារអេដែន	ព្រះបន្ទូល និង ទំនាក់ទំនងល្អ

ប៉ុន្តែអំដាមនិងប្រពន្ធបានបះបោរប្រឆាំងនឹងព្រះអង្គហើយទ្រង់ក៏បណ្តេញគេចេញពីសួនច្បារអេដែន។ ព្រះគម្ពីរទាំងមូលនិទានអំពីផែនការរបស់ព្រះជាម្ចាស់ប្រយោជន៍ដើម្បីស្តារគោលបំណងនេះឡើងវិញ គឺទ្រង់នឹងជ្រើសរើសនិងសង្គ្រោះរាស្ត្រមួយថ្មី យកគេទៅដាក់នៅក្នុងទីកន្លែងរបស់ព្រះជាម្ចាស់ដើម្បីប្រទានពរនិងគ្រប់គ្រង។

នៅក្នុងលោកុប្បត្តិជំពូក៣ព្រះជាម្ចាស់មានព្រះបន្ទូលសន្យាមួយដ៏សំខាន់។ ព្រះគម្ពីរទាំងមូលមានគោលបំណងបង្ហាញរបៀបព្រះអង្គសម្រេចតាមព្រះបន្ទូលសន្យានេះដោយសំដែងអត្តសញ្ញាណនៃពូជនេះនិងរបៀបពូជនេះនឹងកិនក្បាលរស់។

អំប្រាហាំ

លោកបុគ្គលិក ជំពូក៤-១១ មានកត់ត្រាទុកអំពីមនុស្សលោកនាំគ្នាប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់កាន់តែច្រើនឡើងៗ។ ដូច្នោះ ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា «អញ នឹងលុបមនុស្សដែល អញបានបង្កើតមកឱ្យស្រស់បាត់ពីផែនដី» (លោកបុគ្គលិក ៦:៧)។ ទឹកជំនន់ធំបានលិចផែនដី ប៉ុន្តែព្រះជាម្ចាស់បានជ្រើសរើសណូអេនិងគ្រួសាររបស់គាត់ធ្វើជាវាស្រ្តថ្មីរបស់ព្រះ។ ប៉ុន្តែ បន្ទាប់មកពូជរបស់ណូអេនាំគ្នាប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់កាន់តែច្រើនឡើងៗបន្ថែមទៀត។ លោកបុគ្គលិក ១១:១០-៣២ មានបញ្ជី រាយនាមបុព្វបុរសរបស់លោកអំប្រាហាំ។ តាមធម្មតាយើងមិនសូវចាប់អារម្មណ៍អំពីបញ្ជីរាយនាមបុព្វបុរសរបស់អ្នកដទៃ ប៉ុន្តែបញ្ជីរាយនាមបុព្វបុរសនេះសំខាន់ណាស់ពីព្រោះវាជួយបង្ហាញអត្តសញ្ញាណនៃពូជ *នាវ៉ា* ដែល *នឹងកំណត់* រាល់។

លោកបុគ្គលិក ១២:២-៣,៧ បាននិទានអំពីព្រះបន្ទូលសន្យាដែលព្រះអង្គប្រទានអោយអំប្រាហាំ។ ជារឿយៗនៅ ពេលគ្រីស្ទបរិស័ទនៅស្រុកខ្មែរអានអត្ថបទនេះគេបានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការត្រាស់ហៅរបស់អាប់រ៉ាម។ ទោះបីការត្រាស់ ហៅរបស់អាប់រ៉ាមគឺជាផ្ទៃរឿងសំខាន់ ព្រះបន្ទូលដ៏ប្រសើរដែលព្រះអម្ចាស់សន្យាជាមួយអាប់រ៉ាមជាផ្ទៃរឿងសំខាន់ជាង។ ព្រះជាម្ចាស់មានព្រះបន្ទូលសន្យាថា ទ្រង់នឹង

- ១. បង្កើតនគរ១យ៉ាងធំរាប់រ៉ាម
- ២. ឱ្យពរដល់អាប់រ៉ាម
- ៣. លើកឈ្មោះអាប់រ៉ាមជាធំ
- ៤. ប្រទានពរដល់គ្រប់ទាំងគ្រូនៅផែនដីនឹងដោយសារអាប់រ៉ាម
- ៥. ឱ្យស្រុកកាណាន ដល់ពូជរបស់អាប់រ៉ាម

នៅពេលយើងអានអត្ថបទនេះវាជាការសំខាន់ថាយើងមិនតែគិតអំពីការត្រាស់ហៅរបស់អាប់រ៉ាមនិងការត្រាស់ ហៅរបស់យើង ប៉ុន្តែយើងត្រូវអានអត្ថបទនេះដោយយល់ដល់ផែនការរបស់ព្រះអង្គនៅក្នុងព្រះគម្ពីរទាំងមូល។ តើព្រះ បន្ទូលសន្យានេះជាមួយអាប់រ៉ាមបានភ្ជាប់ទាក់ទងនឹងផែនការរបស់ព្រះជាម្ចាស់យ៉ាងដូចម្តេច? តើព្រះបន្ទូលសន្យានេះ ជាមួយអាប់រ៉ាមបានភ្ជាប់ទាក់ទងនឹងលោកបុគ្គលិក ១-៣ យ៉ាងដូចម្តេច? ព្រះជាម្ចាស់បានបង្កើតរបស់សព្វសារពើដោយ មានគោលបំណងគឺ *ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតនៅក្នុងទឹកនៃរដូវរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ) និង ព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់* ។ ប៉ុន្តែអំពីមនុស្សនិងប្រពន្ធបានបះបោរប្រឆាំងនឹងព្រះអង្គហើយទ្រង់ក៏បណ្តេញគេចេញពី សួនច្បារអេដែន។ ព្រះបន្ទូលសន្យាជាមួយអាប់រ៉ាមបានដោះស្រាយបញ្ហាដែលមកពីការបះបោរបស់អំដាមនិងអេវ៉ា។ តាមរយៈព្រះបន្ទូលសន្យានេះព្រះជាម្ចាស់បានជ្រើសរើស *ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់* គឺអាប់រ៉ាមនិងពូជរបស់គាត់។ ព្រះអង្គបានប្រទាន *ទឹកនៃរដូវរបស់ព្រះជាម្ចាស់* គឺស្រុកកាណានហើយពូជរបស់អាប់រ៉ាម *ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ) និង ព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់* នៅទីនោះ។

ហេតុនេះហើយបានជាព្រះគម្ពីរសញ្ញាចាស់បានកត់ត្រាទុកអំពីពូជរបស់អាប់រ៉ាម។ ប្រសិនបើព្រះជាម្ចាស់មិនបាន ជ្រើសរើសអាប់រ៉ាម ប៉ុន្តែបានជ្រើសរើសម្នាក់ផ្សេងទៀតឈ្មោះថាកញ្ញា នោះព្រះគម្ពីរសញ្ញាចាស់ឥតនឹងកត់ត្រាទុកអំពី ពូជរបស់អាប់រ៉ាមទេ ប៉ុន្តែកត់ត្រាទុកអំពីពូជរបស់កញ្ញាវិញ។

បន្ទាប់មក លោកបុគ្គលិកសំដែងថា ព្រះជាម្ចាស់បានជ្រើសរើសអ៊ីសាក់(កូនរបស់អំប្រាហាំ) ហើយយ៉ាកុប(កូនរបស់អ៊ី សាក់)។ ពូជរបស់យ៉ាកុបនឹងបានមរដកនៃសេចក្តីសន្យារបស់ព្រះជាម្ចាស់ជាមួយអំប្រាហាំ។ នៅចុងកណ្តាលលោកបុគ្គលិក ពូជរបស់យ៉ាកុបមិនរស់នៅស្រុកដែលព្រះអង្គបានសន្យាឲ្យទេ។ ផែនការរបស់ព្រះអង្គ គឺ *ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់*

ស្ថិតនៅក្នុងទឹកនៃរូងរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ) និង ព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់ មិនទាន់បានសម្រេចទេ។

ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់	ទឹកនៃរូងរបស់ព្រះជាម្ចាស់	ការគ្រប់គ្រងនិងព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់
ពូជពង្សរបស់អ័ប្រាហាំ	ទឹកដីកាណាន(ទឹកដីសន្យា)	ព្រះបន្ទូលសន្យាគឺ ព្រះពរចំពោះអ៊ីស្រាអែល និងប្រជាជាតិទាំងអស់

ម៉ូសេ

កណ្តុនិក្ខមនំដល់ចោទិយកថាបានកត់ត្រាទុកអំពីជីវិតរបស់ម៉ូសេ។ មានមូលហេតុពីរគឺ ម៉ូសេជាតួអង្គសំខាន់ៗ ទីមួយ ព្រះជាម្ចាស់បានជ្រើសរើសម៉ូសេឲ្យនាំអ៊ីស្រាអែលចេញពីអេស៊ីព្ន។ ទីពីរ ព្រះអង្គបានប្រទានក្រឹត្យវិន័យមកអ៊ីស្រាអែលតាមរយៈលោកម៉ូសេ។ ពួកអ៊ីស្រាអែលត្រូវធ្វើតាមក្រឹត្យវិន័យនោះនៅក្នុងទឹកដីសន្យា។ វិន័យដែលព្រះជាម្ចាស់ប្រទានឲ្យមានរួមទាំងសេចក្តីសញ្ញាទាំង១០ប្រការ (បទបញ្ជាទាំងដប់) ច្បាប់ទាក់ទងនឹងយុត្តិធម៌ រោង ឧបោសថសង្ឃ(បូជាចារ្យ) តង្វាយ ថ្ងៃឈប់សំរាក ជាដើម។ ច្បាប់ទាំងនេះមានសារៈសំខាន់ពីព្រោះគោលបំណងរបស់ព្រះជាម្ចាស់គឺ ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតនៅក្នុងទឹកនៃរូងរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ) និង ព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់។ ពួកអ៊ីស្រាអែលនៅក្នុងទឹកដីសន្យា(ស្រុកកាណាន)គឺជា ប្រជារាស្ត្ររបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតនៅក្នុងទឹកនៃរូងរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ប៉ុន្តែសំនួរមួយថា តើ ពួកអ៊ីស្រាអែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ)របស់ព្រះជាម្ចាស់យ៉ាងដូចម្តេច? ចម្លើយគឺ ពួកអ៊ីស្រាអែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ)របស់ព្រះជាម្ចាស់ដោយគេធ្វើតាមក្រឹត្យវិន័យដែលព្រះអង្គប្រទានតាមរយៈម៉ូសេ។ ដូច្នេះ គេត្រូវទទួលក្រឹត្យវិន័យមុនគេចូលស្រុកកាណាន។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងត្រូវយល់ច្បាស់ថាព្រះជាម្ចាស់មិនសង្គ្រោះអ៊ីស្រាអែលដោយសារគេបានធ្វើតាមក្រឹត្យវិន័យនោះទេ ព្រះអង្គបានជ្រើសរើសនិងសង្គ្រោះគេដោយព្រះគុណមុនទ្រង់បានប្រទានក្រឹត្យវិន័យមកឲ្យពួកគេ។ ដូច្នេះពួកគេត្រូវស្រឡាញ់ព្រះជាម្ចាស់និងធ្វើតាមក្រឹត្យវិន័យពីព្រោះព្រះអង្គបានស្រឡាញ់គេនិងសង្គ្រោះគេពីមុន។

ម៉ូសេមិនបានជឿលើព្រះអង្គ ដូច្នេះទ្រង់ប្រកាសថា គាត់មិនអាចនាំពួកអ៊ីស្រាអែលចូលទៅក្នុងស្រុកដែលទ្រង់ប្រគល់អោយពួកគេឡើយ (ជនគណនា ២០:១-១២)។

ពួកអ៊ីស្រាអែលបានឮថា ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងស្រុកកាណានសុទ្ធតែជាមនុស្សខ្លាំងពូកែ ទីក្រុងរបស់គេធំៗ ហើយមានកំពែងរឹងមាំទៀតផង។ ដូច្នេះពួកគេ មិនព្រមជឿលើព្រះជាម្ចាស់ហើយបានបះបោរប្រឆាំងនឹងទ្រង់។ ដូច្នេះព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលថា អ្នកទាំងអស់ដែលបានឃើញសិរីរុងរឿងរបស់ទ្រង់ ព្រមទាំងឃើញទីសំគាល់ដ៏អស្ចារ្យដែលទ្រង់ធ្វើនៅស្រុកអេស៊ីប និងនៅវាលរហោស្ថាន ហើយមិនព្រមស្តាប់បង្គាប់ទ្រង់ ពួកគេនឹងមិនឃើញស្រុកដែលព្រះអង្គបានសន្យានឹងប្រទានអោយពួកគេជាដាច់ខាត។ កូនចៅរបស់គេនឹងក្លាយទៅជាជនពនេចរ នៅក្នុងវាលរហោស្ថានអស់រយៈពេលសែសិបឆ្នាំរហូតដល់គេស្លាប់នៅក្នុងវាលរហោស្ថាន។

បន្ទាប់មក ជំនាន់ថ្មីបានចូលទឹកដីសន្យា។ យ៉ូស្វេបានជំនួសម៉ូសេហើយកណ្តុយ៉ូស្វេបានកត់ត្រាទុកប្រវត្តិសាស្ត្រពីយ៉ូស្វេនាំពួកអ៊ីស្រាអែលចូលស្រុកកាណាន។

ប្រជាពលរដ្ឋរបស់ព្រះជាម្ចាស់	ទឹកច្រើនរបស់ព្រះជាម្ចាស់	ការគ្រប់គ្រងនិងព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់
ពួកអ៊ីស្រាអែល	ទឹកដីកាណាន (ជាពិសេស យេរូសាឡឹម និង ព្រះវិហារ)	ព្រះបន្ទូល(ក្រឹត្យវិន័យ) និង ស្តេច

ជំនួយ

សព្វគ្រប់គ្រាពួកចៅហ្វាយ(បានកត់ត្រាទុក ក្នុងកណ្តាលពួកចៅហ្វាយ) អ៊ីស្រាអែលគ្មានស្តេចសោយរាជ្យទេ។ កណ្តាល ១សាំយូអែល និទានរឿងអំពីស្តេចដំបូងរបស់អ៊ីស្រាអែល ឈ្មោះសូល។ ស្តេចសូលបានបោះប្រឆាំងនឹងព្រះជាម្ចាស់ ដូច្នោះព្រះអង្គលែងអោយសូលធ្វើជាស្តេចលើជនជាតិអ៊ីស្រាអែលទៀតហើយជ្រើសរើសយកជំនួយអោយធ្វើជាស្តេច ជំនួសសូល។ នៅចុងបញ្ចប់កណ្តាល ១សាំយូអែល ជំនួយមិនទាន់ឡើងជាស្តេចទេ។ ដើមកណ្តាល ២សាំយូអែលនិទានអនិច្ច កម្មរបស់ស្តេចសូល និងនារអភិសេកលោកជំនួយធ្វើជាស្តេច។ ២សាំយូអែល ៧:៥-១៦ តែងសរសេរអំពីព្រះបន្ទូល សន្យាដ៏សំខាន់មែនទែនជាមួយស្តេចជំនួយ។ សូមអានអត្ថបទនេះ។

សេចក្តីសន្យានេះសំដែងថា ពូជនាងអេវ៉ាដែលនឹងកិនក្បាលមារសាតាំង (លោកុយ្យត្តិ ៣:១៥) គឺជាពូជរបស់អំប្រា ហាំហើយជាពូជរបស់ជំនួយ។ ពូជនោះក៏ជាព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះដែរ។ ព្រះអង្គនឹងអោយពូជពង្សរបស់ជំនួយឡើងស្នង រាជ្យ ហើយនឹងពង្រឹងរាជ្យរបស់ពូជនោះផង។ ព្រះអង្គនឹងពង្រឹងរាជ្យរបស់ពូជនោះ អោយនៅស្ថិតស្ថេររហូតត ទៅ។ ពូជនោះនឹងសង់ដំណាក់មួយសំរាប់នាមទ្រង់។ តាំងពីចំណុចនេះទៅ ពួកអ៊ីស្រាអែលទន្ទឹងរងចាំពេលដែលព្រះ បន្ទូលដ៏ប្រសើរដែលព្រះអម្ចាស់សន្យាជាមួយជំនួយបានសំរេចជាស្ថាពរ។

កណ្តាលពង្សវាតារក្សត្រកត់ត្រាទុករាជកិច្ចផ្សេងៗរបស់ព្រះបាទសាឡូម៉ូន។ សាឡូម៉ូនជាពូជរបស់ជំនួយដែលសង់ ដំណាក់មួយសំរាប់នាមទ្រង់។ ដូច្នោះ រាជកិច្ចនេះរបស់សាឡូម៉ូនបានសម្រេចសេចក្តីសន្យារបស់ព្រះជាម្ចាស់ជំនួយនៅ ក្នុង ២សាំយូអែល ៧:៥-១៦។ គ្រានោះជាចុងខ្ពស់បំផុតនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់អ៊ីស្រាអែល។ ប៉ុន្តែការនេះមិន មែនជាការសំរេចជាស្ថាពរទេ។

បន្ទាប់ពីសាឡូម៉ូនអ៊ីស្រាអែលបានចែកជាអាណាចក្រពីរ (១ពង្សវាតារក្សត្រ ១២) ខាងជើងគេហៅថាអ៊ីស្រាអែល និងខាងត្បូងគេហៅថាយូដា។ តាំងពីគ្រានោះទៅ ស្ថានភាពរបស់អ៊ីស្រាអែលបានកាន់តែយ៉ាប់យឺនឡើង។ កណ្តាល ពង្សវាតារក្សត្រកត់ត្រាទុករាជកិច្ចផ្សេងៗរបស់ស្តេចនៃអ៊ីស្រាអែលនិងយូដា ហើយនិងការបំផ្លាញទាំងពីរ។ ព្រះជាម្ចាស់ បណ្តេញជនជាតិអ៊ីស្រាអែលចេញពីព្រះភក្ត្ររបស់ព្រះអង្គ ស្របតាមព្រះបន្ទូលដែលព្រះអង្គថ្លែងតាមរយៈព្យាករិទាំង អស់(សូមមើល ចេទិយកថា ២៨)។ ជនជាតិអ៊ីស្រាអែលត្រូវគេកៀរចេញឆ្ងាយពីទឹកដីរបស់ខ្លួន នាំទៅស្រុកអាស៊ូរី។ ជំពូកចុងក្រោយ (២ពង្សវាតារក្សត្រ ២៥) និទានអំពីការបំផ្លាញយេរូសាឡឹម។ ជនជាតិយូដាត្រូវគេកៀរចេញឆ្ងាយពី ទឹកដីរបស់គេ នាំទៅបាប៊ីឡូន។ អែសរ៉ា និង នេហេមា កត់ត្រាទុកប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់យូដាបន្ទាប់ពីគេមកពីបាប៊ីឡូនវិ ញ។

ពួកហោរា

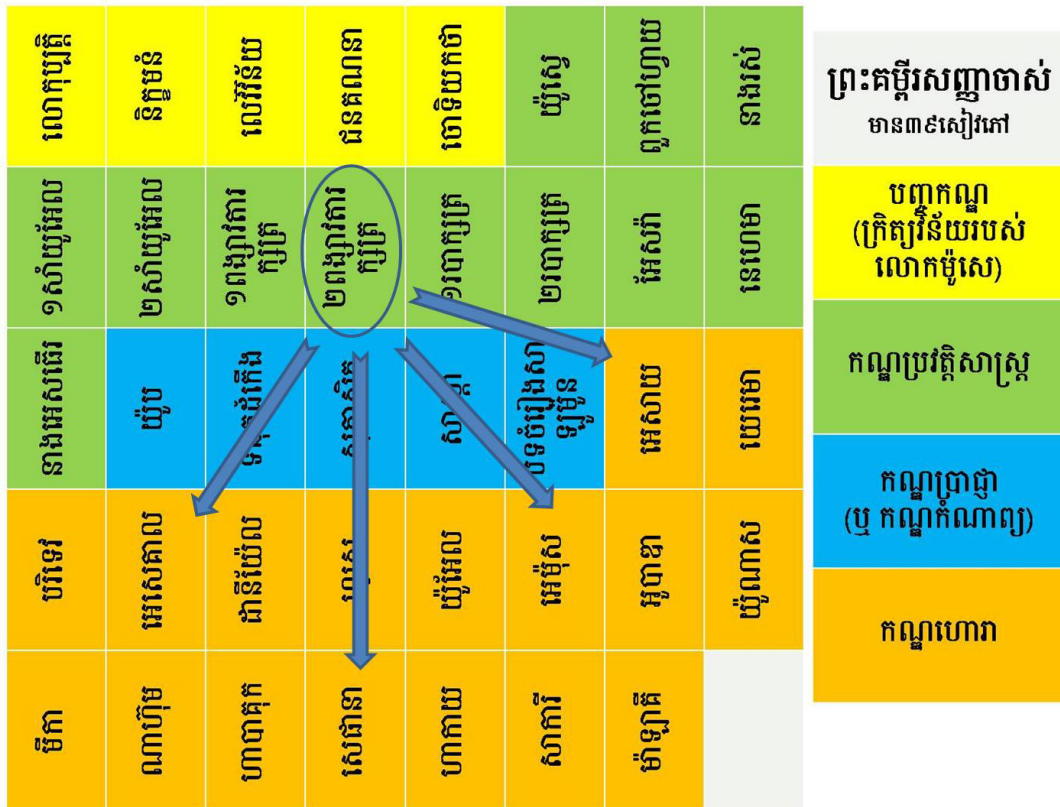
ព្រះជាម្ចាស់បានចាត់ពួកហោរាទៅក្នុងចំណោមពួកអ៊ីស្រាអែលនិងយូដា ដើម្បីប្រកាសព្រះបន្ទូលណែនាំពួកគេ អោយវិលមករកព្រះអង្គវិញ។

២០ឯកសារក្សត្រផ្តល់បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រភ្ជាប់ទាក់ទងនឹងពួកហោរា។ ឧទាហរណ៍ អេសាយ ១:១ ថា នេះជាការដាក់ស្តែងដែលអេសាយ ជាកូនអ័ម្មីសបានឃើញពីដំណើរស្រុកយូដា និងក្រុងយេរូសាឡឹម ក្នុងរាជអ័ម្មីស យ៉ូថាម អេហាស ហើយនឹងហេសេគាជាស្តេចស្រុកយូដា។

រាជកិច្ចផ្សេងៗរបស់ស្តេចទាំងនេះសុទ្ធតែមានកត់ត្រាទុកក្នុង ២០ឯកសារក្សត្រ ១៥-២០។ សេផានា ១:១ បានចែងទុកថា

នេះជាព្រះបន្ទូលនៃព្រះយេហូវ៉ា ដែលបានមកដល់សេផានា ជាកូនគូលី ដែលជាកូនកេដាទា ជាកូន អ័ម្មីស ជាកូនហេសេគា នៅក្នុងរាជ្យនៃយ៉ូសៀសព្រះរាជបុត្រាអ័ម្មីស ជាស្តេចយូដា។

រាជកិច្ចផ្សេងៗរបស់ស្តេចយ៉ូសៀសសុទ្ធតែមានកត់ត្រាទុកក្នុង ២០ឯកសារក្សត្រ ២១-២៣។

២០ឯកសារក្សត្រផ្តល់បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រភ្ជាប់ទាក់ទងនឹងពួកហោរា

ព្រះបន្ទូលដែលពួកហោរាបានប្រកាសមានប្រសាសន៍ពីរផ្ទះ

១. អ៊ីស្រាអែល យូដា និងយេរូសាឡឹមត្រូវបានគេបំផ្លាញដោយសាររាជកិច្ចរបស់ព្រះ។ ជាព្រះជាម្ចាស់តែមួយ គត់ដែលបានបំផ្លាញពួកគេពីព្រោះគេបានបះបោរប្រឆាំងនឹងព្រះអង្គ។ (ឧទាហរណ៍ យេរេមា ៦:២, ៧:១៥; អេសេគាល ៤:១៣ ជាដើម) គេមិនត្រូវបានបំផ្លាញដោយសារខ្លាំងសត្រូវខ្លាំងជាងឬព្រះបាលខ្លាំងជាងព្រះយេហូវ៉ាឬព្រះជាម្ចាស់ខ្សោយមិនមានសមត្ថភាពសង្គ្រោះគេនោះទេ។

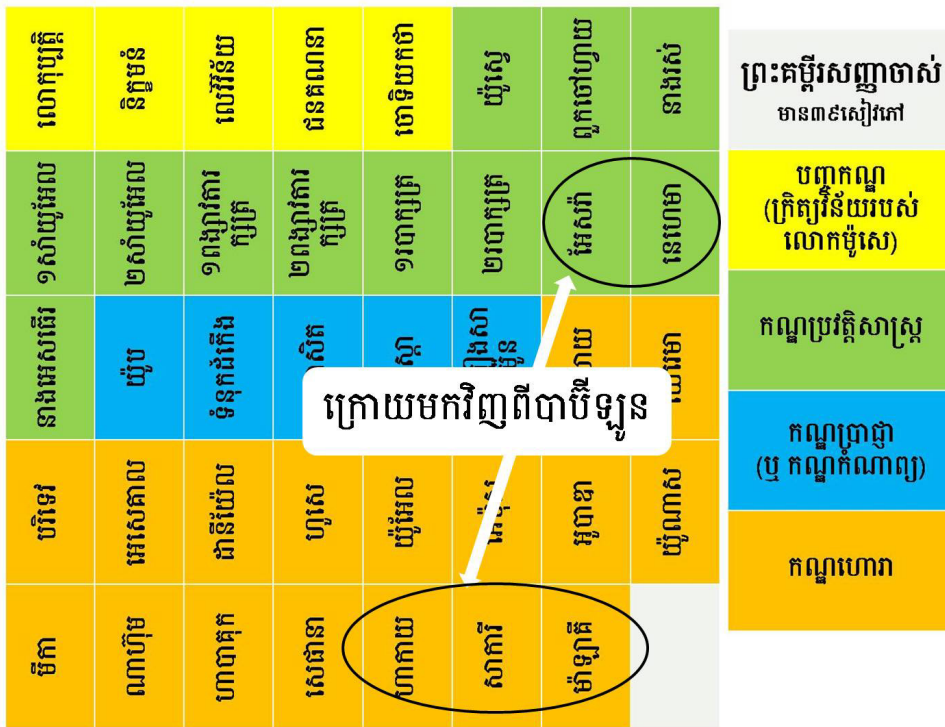
២. ពួកគេមានសេចក្តីសង្ឃឹមពីព្រះព្រះជាម្ចាស់នឹងសង្គ្រោះគេហើយចង់សម្ពន្ធមេត្រី(ការតាំងសញ្ញា)ថ្មីជាមួយគេ។ ដូច្នេះ «ថ្មី»ជាផ្ទៃរឿងដ៏សំខាន់ក្នុងកណ្តាប់ពួកហោរា (ឧទាហរណ៍ អេសាយ ៤៣:១៩, ៦២:២, ៦៥:១៧; អេសេ

គាល ១១:១៩, ៣៦:២៤)។ ព្រះអង្គនឹងធ្វើទាំងអស់ថ្មីតាមរយៈសេចក្តីទុក្ខលំបាករបស់ព្រះម៉ែស៊ី (អេសាយ ៥២:១៣-៥៣:១២)។

ព្រះជាម្ចាស់នឹងមិនលើកពួកអ៊ីស្រាអែលឡើងទៅកាលៈទេសៈគេមានក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទដាវីឌទេ ប៉ុន្តែនឹងបង្កើតទាំងអស់ថ្មីនិងប្រសើរជាងមុន នៅពេលពូជរបស់ដាវីឌ(ព្រះម៉ែស៊ី)មកដល់។

បន្ទាប់ពីនិរទេស (អែសវ៉ា នេហេមា ហាកាយ សាការី ម៉ាឡាគី)

អែសវ៉ា និង នេហេមា បានកំណត់ទុកអំពីព្រឹត្តិការណ៍នៅយូដាបន្ទាប់ពីគេត្រឡប់ពីសណ្ឋានជាឈ្មើយមកវិញ។ ពួកអ្នកដែលបានត្រឡប់ពីសណ្ឋានជាឈ្មើយមកវិញ ប្រហែលជាគេគិតថា ការយាងត្រឡប់មកវិញនិងការស្ថាបនាព្រះវិហារឡើងវិញបានសម្រេចព្រះបន្ទូលសន្យារបស់ព្រះជាម្ចាស់ជាមួយដាវីឌនិងសេចក្តីសន្យាដែលព្រះបានប្រកាសតាមរយៈពួកហោរា។ តាមពិត ការយាងត្រឡប់មកវិញនិងការស្ថាបនាព្រះវិហារឡើងវិញជាសេចក្តីសម្រេចមួយយ៉ាង ប៉ុន្តែព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះមិនមែនជាការសម្រេចជាស្ថាពរទេ។ នៅសម័យនោះ ព្រះជាម្ចាស់បានចាត់ហោរា ហាកាយ សាការី និង ម៉ាឡាគី ដើម្បីប្រកាសថា ព្រះម៉ែស៊ីនឹងយាងមកពេលក្រោយ។

ព្រះគម្ពីរសញ្ញាថ្មី ព្រះយេស៊ូវសម្រេចព្រះបន្ទូលសន្យាជាស្ថាពរ

គម្ពីរសញ្ញាថ្មីបានចែកជាប្រាំវគ្គ

កណ្តដំណឹងល្អ

ជីវិត ព័ន្ធកិច្ច ការសុគត និង ការរស់ឡើងវិញរបស់ព្រះយេស៊ូវសុទ្ធតែមានកត់ត្រាទុកក្នុងកណ្តម៉ាថាយដល់យ៉ូហាន។ មុនព្រះយេស៊ូវទ្រង់ប្រសូតមក ទេវតាមកដល់នាងម៉ារីយាយថា៖

ព្រះបាទ ប្រោសមេត្តាដល់នាងហើយ មើលនាងនឹងមានគភ៌ប្រសូតបានបុត្រា១ ដែលនាងត្រូវថ្វាយព្រះនាមថា “យេស៊ូវ” បុត្រនោះនឹងបានជាធំខ្ពង់ខ្ពស់ ហើយគេនឹងហៅទ្រង់ជាព្រះរាជបុត្រានៃព្រះដ៏ខ្ពស់បំផុត ព្រះអម្ចាស់ដ៏

ជាព្រះ ទ្រង់នឹងប្រទានរាជ្យនៃហ្លួងដាវីខ ជាព្រះយេស៊ូវទ្រង់សោយ ទ្រង់នឹងសោយរាជ្យ លើពួកវង្ស របស់យ៉ាកុបនៅអស់កល្បរៀងទៅ ហើយរាជ្យទ្រង់នឹងមិនផុតឡើយ។ (លូកា ១:៣១-៣៣)

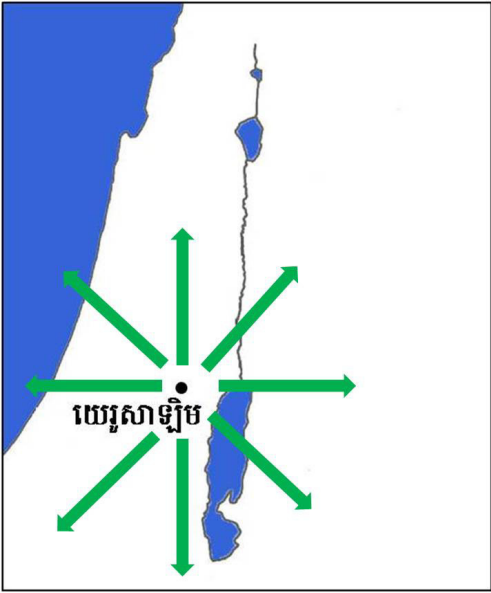
ការប្រកាសនេះបង្ហាញថា ព្រះយេស៊ូវគឺជាព្រះមែស៊ីដែលពួកអ៊ីស្រាអែលបានទន្ទឹងរង់ចាំយូរមកហើយ។ កណ្ត ដំណឹងល្អបង្ហាញថា ខ្លឹមសារនៃបេសកកម្មរបស់ព្រះគ្រីស្ទគឺ ទ្រង់ត្រូវសុគតដើម្បីរំដោះបាបយើង ហើយរស់ឡើយវិញក្នុង នាមជាព្រះអម្ចាស់លើទាំងអស់។ ប្រសាសន៍នេះត្រូវបានប្រកាសនៅពិភពលោកទាំងមូល គឺប្រកាសសម្រាប់ជនជាតិយូ ដានិងសាសន៍ដទៃដើម្បីអោយអស់អ្នកដែលជឿលើព្រះយេស៊ូវបានផ្សះផ្សាជាមួយនឹងព្រះអង្គ និងទទួលជីវិតអស់កល្ប ជានិច្ច។ ដូច្នេះ ព្រះបន្ទូលដ៏ប្រសើរដែលព្រះជាម្ចាស់សន្យានៅក្នុងសូនច្បារអេដែន(លោកុប្បត្តិ ៣:១៥) និងជាមួយអ័ ប្រាហាំ (លោកុប្បត្តិ ១២:២-៣)បានសំរេចជាស្ថាពរតាមរយៈព្រះគ្រីស្ទ។ ព្រះអង្គបានសន្យាជាមួយអ័ប្រាហាំថា ក្រុម គ្រួសារទាំងអស់នៅលើផែនដីនឹងបានទទួលពរដោយសារអ័ប្រាហាំ។ សំនួរមួយដ៏សំខាន់សួរថា «តើ ព្រះជាម្ចាស់ សម្រេចសេចក្តីសន្យានេះយ៉ាងដូចម្តេច?» ចម្លើយគឺ តាមរយៈព្រះគ្រីស្ទ។

រាស្ត្រថ្មីរបស់ព្រះ

ព្រះជាម្ចាស់បានបង្កើតរាស្ត្រថ្មីរបស់ទ្រង់ដែលរួមទាំងជនជាតិយូដានិងសាសន៍ដទៃតាមរយៈព្រះព្រះយេស៊ូវ (សូម មើល អេភេសូរ ២:១១-២១)។ អស់អ្នកដែលជឿលើព្រះយេស៊ូវចូលក្នុងក្រុមរាស្ត្រថ្មីនេះ។ ម៉ាថាយ ២១:៣៣-៤៥ (សូមអាន) ចែងទុករឿងប្រៀបប្រដូចមួយដ៏សំខាន់ដែលព្រះយេស៊ូវបានបង្រៀនមុនទ្រង់បានសុគត។ រឿងប្រៀបប្រដូច នេះបានជួយពន្យល់ព្រះគម្ពីរទាំងមូល។ រឿងប្រៀបប្រដូចនេះបង្រៀនថា ពីដើមព្រះអង្គទ្រង់នឹងពួកអ៊ីស្រាអែលជា ច្រើនឆ្នាំ។ ទោះបីជាគេបានបះបោរប្រឆាំងនឹងព្រះ ទ្រង់បានចាត់ពួកហោរា ប៉ុន្តែពួកអ៊ីស្រាអែលនាំគ្នាចាប់ពួកហោរានិង សម្លាប់គេ។ នៅទីបំផុតព្រះជាម្ចាស់ចាត់ព្រះរាជបុត្រា ហើយគេនាំគ្នាសម្លាប់ព្រះរាជបុត្រាផងដែរ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះ បង្ហាញថា គេបានបដិសេធព្រះជាម្ចាស់ ដូច្នេះព្រះអង្គបានបដិសេធគេនិងដកនគរចេញពីគេ ប្រគល់ទៅអោយសាសន៍ មួយទៀត។ ដូច្នេះ ការសុគតរបស់ព្រះយេស៊ូវគឺជាមូលហេតុព្រះអង្គបដិសេធជនជាតិយូដានិងជាឧបករណ៍ដែលព្រះ អង្គប្រើដើម្បីបង្កើតរាស្ត្រថ្មីដែលរួមទាំងជនជាតិយូដានិងសាសន៍ដទៃដែលជឿលើព្រះយេស៊ូវ។

កិច្ចការពួកសាវក

ព្រះអង្គបានសន្យាថា ក្រុមគ្រួសារទាំងអស់នៅលើផែនដីនឹងបាន ទទួលពរដោយសារអ័ប្រាហាំ(និងពូជរបស់អ័ប្រាហាំ)។ យើងបានឃើញ ហើយថា សេចក្តីសន្យានេះបានសម្រេចតាមរយៈការសុគតនិងការរស់ ឡើយវិញរបស់ព្រះគ្រីស្ទ។ កណ្តកិច្ចការមានកត់ត្រាទុកអំពីប្រសាសន៍ នេះ គឺដំណឹងល្អត្រូវបានប្រកាសនៅយេរូសាឡឹមហើយរហូតដល់ចុង ផែនដីដើម្បីអោយមនុស្សទទួលព្រះគ្រីស្ទជាព្រះអម្ចាស់សង្គ្រោះ(១:៨) ហើយតាមរយៈការជឿលើព្រះគ្រីស្ទ ភ្នែកគេបានបើកអោយភ្លឺ អោយគេ ងាកចេញពីសេចក្តីងងឹតបែរមករកពន្លឺ និងងាកចេញពីអំណាចរបស់មារ សាតាំង បែរមករកព្រះជាម្ចាស់វិញ ព្រមទាំងទទួលការអត់ទោសអោយ រួចពីបាប និងទទួលមត់ករូមជាមួយអស់អ្នកដែលព្រះជាម្ចាស់ប្រោសអោ

យបានបរិសុទ្ធ (កិច្ចការ ២៦:១៨)។

កណ្តាសំបុត្ររបស់លោកប៉ុល និងកណ្តាសំបុត្រផ្សេងទៀត

កណ្តាមួយដល់កណ្តាក៏លេចមុខគឺជាសំបុត្រដែលលោកប៉ុលបាននិពន្ធហើយកណ្តាហេតុអ្វីដល់កណ្តាយូដាសគឺជាសំបុត្រដែលសាវកដទៃទៀតបាននិពន្ធ។ សំបុត្រទាំងនេះបង្រៀនបន្ថែមអំពីព្រះគ្រីស្ទ (ព្រះគ្រីស្ទជានរណា បេសកកម្មរបស់ព្រះគ្រីស្ទ រាជកិច្ចរបស់ព្រះគ្រីស្ទ ជាដើម) និងបង្ហាត់បង្ហាញគ្រីស្ទបរិសុទ្ធអំពីជីវិតរបស់យើងក្នុងនាមជាអ្នកប្រតិបត្តិតាមព្រះយេស៊ូវនៅក្នុងជីវិតផ្ទាល់ខ្លួន ក្នុងពួកជំនុំ និងក្នុងសង្គម។ វាជាការសំខាន់ដែលយើងយល់ថា កាលណាពួកសាវកសរសេរអំពីជីវិតគ្រីស្ទបរិសុទ្ធនិងសីលធម៌ គេមិនដែលចែកសីលធម៌នោះកាត់ចេញពីដំណឹងល្អទេ ប៉ុន្តែដំណឹងល្អជាគ្រឹះសម្រាប់សីលធម៌។ លើសពីនេះទៅទៀត ដំណឹងល្អនៃព្រះគ្រីស្ទគឺជាគ្រឹះសម្រាប់គ្រប់ទាំងអស់ដែលគេបង្រៀន។ បច្ចុប្បន្នកាល គ្រីស្ទបរិសុទ្ធតែតាមគំរូនេះផងដែរ។

វិវរណៈ៖ ព្រះយេស៊ូវឈ្នះ

លោកប្រតិ ៣:១៥ បានទាយថា ពូជមារសាតាំង និងពូជស្រ្តីនឹងក្លាយទៅជាសត្រូវនឹងគ្នា ហើយព្រះគម្ពីរទាំងមូលបាននិទានរឿងច្រើនដែលបង្ហាញខ្លាំងសត្រូវរបស់ព្រះជាម្ចាស់ច្បាំងនឹងរាស្ត្ររបស់ព្រះ (អ៊ីស្រាអែលនៅក្នុងសញ្ញាចាស់ និងគ្រីស្ទបរិសុទ្ធនៅក្នុងសញ្ញាថ្មី)។ វិវរណៈបង្រៀនថា ថ្វីបើព្រះគ្រីស្ទបានយាងមកម្តងហើយ ការច្បាំងនេះនឹងមានតរហូតមកដល់ថ្ងៃព្រះយេស៊ូវនឹងយាងមកវិញ។ គ្រីស្ទបរិសុទ្ធនឹងមានសេចក្តីទុក្ខលំបាកនៅក្នុងលោកិយនេះ ប៉ុន្តែយើងត្រូវស្ងៀមនៅព្រោះនៅទីបញ្ចប់ព្រះគ្រីស្ទនឹងឈ្នះ។ ថ្ងៃព្រះគ្រីស្ទយាងមកវិញ គ្រប់ទាំងអណ្តាតនឹងថ្លែងប្រាប់ថាព្រះយេស៊ូវគ្រីស្ទទ្រង់ជាព្រះអម្ចាស់សំរាប់ជាសិរីល្អដល់ព្រះដ៏ជាព្រះវរបិតា ទ្រង់នឹងបំផ្លាញមារសាតាំង ទ្រង់នឹងវិនិច្ឆ័យមនុស្សទាំងអស់ ទ្រង់នឹងបង្កើតផ្ទៃមេឃថ្មី និងផែនដីថ្មី អស់អ្នកដែលបានបះបោរប្រឆាំងនឹងព្រះអង្គហើយមិនទទួលព្រះគ្រីស្ទជាទីពឹងជ្រកត្រូវបោះទៅក្នុងបឹងភ្លើង អ្នកណាបានស្អាត ដោយគេទុកចិត្តលើព្រះលោហិតរបស់ព្រះគ្រីស្ទ គេនឹងមានសិទ្ធិចូលទៅក្នុងផ្ទៃមេឃថ្មី និងផែនដីថ្មីនោះ ហើយគេនឹងសរសើរនិងបម្រើព្រះអស់កល្បជានិច្ច។ ពេលនោះព្រះជាម្ចាស់បានសម្រេចគោលបំណងរបស់ទ្រង់គឺ **ប្រជាពលរដ្ឋរបស់ព្រះជាម្ចាស់ ស្ថិតនៅក្នុងទឹកវ័ន្តរបស់ព្រះជាម្ចាស់(ស្ថានសួគ៌ថ្មីនិងផែនដីថ្មី) ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រង(ដឹកនាំ) និង ព្រះពររបស់ព្រះជាម្ចាស់។**

ប្រយោជន៍ដើម្បីសិក្សាបន្ថែមទៀតអំពីមេរៀននេះ សូមអាន

ការអធិប្បាយអំពីផែនការដ៏អស្ចារ្យរបស់ព្រះជាម្ចាស់ (ប្រភពប្រាជ្ញា) [Preaching God's Big Story, *Fount of Wisdom*]
វិសាលភាពនៃព្រះជាម្ចាស់ (ប្រភពប្រាជ្ញា) [God's Big Picture, *Fount of Wisdom*]